

Comparison of the effectiveness of Intensive Short-Term Dynamic Psychotherapy (ISTDP) and Cognitive Behavioral Therapy (CBT) on self-efficacy in depressed people

Farnoosh sadat Taheri¹, Fariba Bashardost Tajali^{2*}, Leila Kashani Vahid³

1.PhD. Student of Psychology, Department of Psychology, Roudhen Branch, Islamic Azad University, Roudhen, Iran.

2.PhD in Health Psychology, Assistant Professor, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature, Humanities and Social Sciences, Islamic Azad University, Science and Research Unit, Tehran, Iran.

Abstract

The purpose of this research was to compare the effectiveness of Intensive Short-term Dynamic Psychotherapy with Cognitive Behavioral Therapy on self-efficacy in individuals with depression. The research method was semi-experimental with a pre-test and post-test design with control and follow-up groups. The population of the research was people aged 18 to 50 with depression in psychological centres in Tehran in the spring and summer of 2022. 45 people with a therapist's diagnosis and a score of 14 or higher in the Beck questionnaire were selected and randomly assigned to 3 groups of 15 people. The first group received ISTDP and the second group received CBT, during 12 sessions. After two months of treatment, all groups responded to Scherer's self-efficacy questionnaire. Covariance analysis showed that both methods are effective in increasing self-efficacy in depression. An effect size of 0.73 for ISTDP compared to an effect size of 0.69 for CBT indicates greater effectiveness of ISTDP in improving self-efficacy.

Key words: Intensive Short-Term Dynamic Psychotherapy, Cognitive Behavioral Therapy, Self-efficacy, Depression.

OPEN ACCESS Research Article

Correspondence : Fariba Bashardost Tajali
fariba_66@yahoo.com

Received: January 29, 2025
Accepted: February 22, 2025
Published: Winter 2025

Citation: Bashardost Tajali, F. (2025). Comparison of the effectiveness of Intensive Short-Term Dynamic Psychotherapy (ISTDP) and Cognitive Behavioral Therapy (CBT) on self-efficacy in depressed people. *Journal of Psycho Research and Educational Studies*, 2(4): 65- 82

Extended Abstract

Introduction

Depression is a mental disorder that causes individuals to exist in a constant state of anticipating a crisis, always considering the worst possible outcomes. Self-efficacy, a variable related to depression, refers to individuals' beliefs and judgments about their ability to perform tasks and fulfill commitments (Bandura, 1977). As self-efficacy decreases, individuals' ability to adapt to and cope with challenging situations becomes impaired, exacerbating and worsening their depression. Given the widespread prevalence of depression today, various psychological interventions have been developed to address it. These interventions include short-term intensive dynamic psychotherapy and cognitive behavioral therapy. In short-term intensive dynamic psychotherapy, the focus is on addressing behavioral issues and related emotions while also tackling the challenges posed by defense mechanisms that prevent the experience of genuine emotions. The cognitive-behavioral approach is based on the fundamental assumption that cognition affects emotion and behavior, leading individuals to react to their cognitive interpretations of events rather than the events themselves (Lee et al., 2019). This study, recognizing the urgent need for Iranian clinical psychologists and psychotherapists to select more effective and reliable treatment methods, compares the effectiveness of short-term intensive dynamic psychotherapy and cognitive behavioral therapy on self-efficacy in individuals with depression.

Methodology

The research method was semi-experimental with a pre-test and post-test design with control and follow-up groups. The population of the research was people aged 18 to 50 with depression in psychological centers in Tehran in the spring and summer of 2022. 45 people with a therapist's diagnosis and a score of 14 or higher in the Beck questionnaire were selected and randomly assigned to 3 groups of 15 people. The first group received ISTDP and the second group received CBT, during 12 sessions. After two months of treatment, all groups responded to Scherer's self-efficacy questionnaire.

Discussion and Results

Covariance analysis revealed that both therapies were effective in improving self-efficacy among depressed patients. However, short-term intensive dynamic psychotherapy (ISTDP) showed a larger effect size (0.73) than cognitive behavioral therapy (CBT) (0.69), suggesting that ISTDP was more effective at increasing self-efficacy.

مقایسه اثربخشی روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت و درمان شناختی رفتاری

بر خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی

فرونوش سادات طاهری^۱، فریبا بشردوست تجلی^{۲*}، لیلا کاشانی وحید^۳

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد رودهن دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۲- دکتری تخصصی روانشناسی سلامت، استادیار، واحد رودهن دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۳- دکتری تخصصی روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، استادیار، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف از این تحقیق مقایسه میزان اثربخشی روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت با درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی، در افراد مبتلا به افسردگی بود. روش پژوهش، نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل و پیگیری بود. جامعه آماری پژوهش افراد ۱۸ تا ۵۰ ساله مبتلا به افسردگی در مراکز روان شناسی شهر تهران در بهار و تابستان ۱۴۰۱ بودند. به روش نمونه گیری هدفمند ۴۵ نفر با تشخیص درمانگر و اکتساب نمره ۱۴ به بالا در پرسشنامه افسردگی بک، انتخاب و به صورت تصادفی در ۳ گروه ۱۵ نفره گمارده شدند. گروه آزمایشی یک، روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت و گروه آزمایشی دو، درمان شناختی رفتاری را براساس پروتکل های درمانی، طی ۱۲ جلسه دریافت کردند. بعد از دو ماه از آخرین جلسه درمانی، جهت انجام آزمون پیگیری، همه افراد به پرسشنامه خودکارآمدی شرر (۱۹۸۲)، پاسخ دادند. یافته های تحلیل کواریانس نشان داد که هر دو رویکرد درمانی در افزایش خودکارآمدی در بیماران مبتلا به افسردگی مؤثر هستند. اندازه اثر ۰/۷۳ برای روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت در مقایسه با اندازه اثر ۰/۶۹ برای درمان شناختی رفتاری نشان دهنده اثربخشی بیشتر ISTDP در بهبود خودکارآمدی است.

واژگان کلیدی: روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت، درمان شناختی رفتاری، خودکارآمدی، افسردگی.

دسترسی آزاد

مقاله علمی پژوهشی

نویسنده مسئول*: فریبا بشردوست تجلی

fariba_66@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۴

تاریخ انتشار: زمستان ۱۴۰۳

استناد: بشردوست تجلی، فریبا. (۱۴۰۳). مقایسه اثربخشی روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت و درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی. فصلنامه روان پژوهی و مطالعات علوم رفتاری زمستان ۱۴۰۳ ۲(۴): ۶۵-۸۲.

بیان مسئله

هدف از این تحقیق مقایسه میزان اثربخشی روان درمانی پویایی فشرده کوتاه مدت با درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی، در افراد مبتلا به افسردگی، بود. مفهوم بهزیستی روانی شامل حس درونی سلامتی، ارتقای خودکارآمدی، استقلال، احساس تعلق در نسل ها، توانایی شرکت در فعالیت های رقابتی و تحقق پتانسیل هیجانی و شناختی است (حیدری و همکاران، ۱۳۹۶). در نتیجه، بهزیستی روانی به احساس شادی و افزایش ارزش خود در افراد کمک می کند، در حالی که عدم وجود آن منجر به احساس ناراحتی، ترس، اضطراب و ناامیدی می شود (کرامبی و همکاران، ۲۰۱۳). طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی، افسردگی جایگاه چهارم را در سلسله مراتب مهمترین مسائل بهداشت عمومی جهانی دارد (واقف و همکاران، ۱۳۹۹؛ مارتین^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). افسردگی، که یک اختلال روانی قابل توجه است و اختلال خلقی شایع به دلیل وقوع زیاد آن به عنوان سرماخوردگی روانپزشکی نامیده می شود، از اهمیت بالایی برخوردار است (مؤیدالدین، روبوفسکی و همکاران؛ ۲۰۱۳). آمار نشان می دهد که حدود ۲۰-۲۵٪ از افراد در برخی مراحل زندگی خود با اپیزودهای افسردگی مواجه می شوند (بیانچی^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). برخی از افراد مبتلا به افسردگی در یک وضعیت دائمی از پیش بینی یک بحران هستند و همیشه بدترین نتایج ممکن را در نظر می گیرند. علاوه بر این، آنها اعتقاد به تاسف و درمانده بودن دارند و بنابراین فاجعه را پیش بینی می کنند (عباسی و همکاران، ۱۳۹۶).

خودکارآمدی، متغیری که با افسردگی مرتبط است، مربوط به باورها و قضاوت افراد در مورد توانایی های آنها برای انجام وظایف و تعهدات است (بندورا، ۱۹۷۷). طبق نظریه شناختی اجتماعی باندورا (تاک و همکاران، ۲۰۱۷)، خودکارآمدی رابطه دو طرفه با افسردگی را نشان می دهد. این شامل احساسات شایستگی، توانایی و ظرفیت مدیریت چالش های زندگی است. علاوه بر این، خودکارآمدی شامل ارزیابی و ارزیابی استعداد فرد برای هماهنگی و اجرای فعالیت های معمول در پیگیری اهداف است (هنگ و همکاران، ۲۰۱۹). در همین راستا نظریه شناخت اجتماعی باندورا نشان می دهد که عدم خودکارآمدی می تواند منجر به افسردگی در نتیجه اختلاف بین اهداف، خواسته ها و توانایی های ادراک شده شود. هنگامی که افراد خود را قادر به برآوردن استانداردهای غیر واقعی درک می کنند، اما باور دارند که برای رسیدن به آنها باید اقدام کنند، یک گفتگوی درونی منفی ایجاد می شود که بر خودکارآمدی تأثیر منفی می گذارد. این خودگفتار منفی و کاهش خودکارآمدی می تواند منجر به علائم افسردگی شود (بندورا، ۲۰۱۲). کاهش خودکارآمدی توانایی سازگاری و مقابله با شرایط چالش برانگیز را مختل می کند و افسردگی را بیشتر بدتر می کند (فرهادی و همکاران، ۲۰۲۲).

^۱Martin

^۲ Bianchi

امروزه در نتیجه شیوع گسترده افسردگی، مداخله‌های روانشناختی متعددی برای درمان افسردگی توسعه یافته است؛ این مداخله شامل روان‌درمانی پویایی فشرده کوتاه مدت و درمان شناختی رفتاری است. رویکرد شناختی رفتاری مبتنی بر این فرض اساسی است که شناخت بر هیجان و رفتار تأثیر می‌گذارد و افراد تمایل دارند به تفسیرهای شناختی خود از رویدادها، به جای خود رویدادها واکنش نشان دهند (لی و همکاران، ۲۰۱۹). شناخت درمانی این پتانسیل را دارد که به طور موثر الگوهای پردازش و رفتاری افراد را تغییر دهد و نظریه پردازان شناختی ادعا می‌کنند افرادی که افسردگی را تجربه می‌کنند، تمایل دارند رویدادها را به شکل منفی تفسیر کنند و منجر به ایجاد علائم افسردگی می‌شود. شواهد قابل توجهی وجود دارد که اثربخشی درمان شناختی رفتاری در مقابله با اختلالات افسردگی را نشان می‌دهد (انجمن روانشناسی استرالیا، ۲۰۱۸).

برای درمان افسردگی، درمان شناختی رفتاری به عنوان یک مداخله درمانی مبتنی بر شواهد کاملاً پشتیبانی شده شناخته می‌شود (ویلسون^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). اثربخشی این مداخله در توانایی آن در تغییر الگوهای شناختی و رفتاری بیمار نهفته است. درمان شناختی-رفتاری بر این فرض عمل می‌کند که افکار غیرمنطقی علت اصلی رفتارهای غیر منطقی هستند و افراد را ملزم به اتخاذ استراتژی‌های شناختی جدید می‌کند (اورو همکاران، ۲۰۱۷). علیرغم اینکه مداخله پیشنهادی برای افسردگی در بخش مراقبت‌های بهداشتی برای چندین سال است، درمان شناختی رفتاری از نظر اثربخشی بدون محدودیت نیست (مهاجرین و همکاران، ۲۰۱۹). علاوه بر این، یک مطالعه تحقیقاتی که به اثرات گروه درمانی شناختی رفتاری بر خودکارآمدی در مدیریت درد، خستگی، امید به زندگی و افسردگی در افراد مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس پرداخته بود، افزایش قابل توجهی در خودکارآمدی مرتبط با مدیریت درد، امید به زندگی، خستگی و افسردگی در این افراد نشان داد (رباطی، ۲۰۲۱).

یک مداخله روانشناختی دیگر که می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد، به عنوان روان درمانی پویایی فشرده کوتاه مدت شناخته می‌شود که نشان دهنده یکی از رویکردهای روانشناختی معاصر است. این روش توسط حبیب دوانلو تأسیس شده توسط او بیشتر توسعه یافته است. تأکید اصلی در روان درمانی پویایی فشرده کوتاه مدت در پرداختن به مسائل رفتاری و احساسات مربوطه، در کنار چالش ایجاد شده توسط مکانیسم‌های دفاعی است که مانع تجربه عاطفی واقعی می‌شوند. در نتیجه، روند چالش کشیدن و از بین بردن دفاعی فرد به عنوان مسیر کلیدی برای دسترسی به حالات عاطفی واقعی ظاهر می‌شود.

¹ Wilson

² Oar

³ Mohajerin

تحقیقات موجود نشان می‌دهد که پذیرش، اکتشاف و پذیرش احساسات سرکوب شده نقش مهمی در بلوغ و تنظیم پاسخ‌های عاطفی فرد دارد (جوہانسون^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). در میان مداخله‌های مختلف روانشناختی مورد استفاده، تحقیقات اثربخشی روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت در بهبود علائم روانشناختی را نشان می‌دهد. علاوه بر این، تحقیقات فراتحلیلی اخیر حاکی از کاربرد گسترده این روش درمانی در پرداختن به شرایط مختلف روانپزشکی مانند اختلالات اضطرابی، افسردگی، اختلالات دوقطبی و اختلالات شخصیت است (عباس و همکاران، ۲۰۱۲). بین سالهای ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۹، افرادی که تحت درمان با روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت دریافت کردند، وابستگی کمتری به درمان تشنج الکترومغناطیسی برای مدیریت افسردگی در طول بستری خود نشان دادند (عباس و همکاران، ۲۰۱۳). برعکس، تأثیر این مداخله بر جنبه‌هایی مانند عزت نفس، تنظیم هیجانی، استفاده از مکانیسم‌های دفاعی تطبیقی (مهبودی و همکاران، ۲۰۲۲) و خودکارآمدی (پاکدل و همکاران، ۲۰۲۲) از طریق تحقیق تجربی اثبات شده است.

بنابراین، در جامعه امروز، با افزایش پیچیدگی‌ها و آسیب‌های روانشناختی و مسائل روانشناختی مانند افسردگی، ضرورت استفاده از رویکردی کارآمدتر وجود دارد که بتواند جنبه‌های مختلف افسردگی را بر اساس شرایط اجتماعی ارزیابی و اجرا کند. در این پژوهش با توجه نیاز شدید به روان‌شناسان بالینی و روان‌درمانگران ایرانی به انتخاب روش درمانی موثرتر و معتبرتر، اثربخشی روان‌درمانی پویشی فشرده کوتاه‌مدت و درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی مقایسه می‌شود. با توجه به محدود بودن پژوهش‌ها در مورد مقایسه میزان اثربخشی روان‌درمانی پویشی فشرده کوتاه‌مدت با درمان شناختی رفتاری در افراد مبتلا به افسردگی و نیز بررسی تأثیرات این دو روش درمانی بر میزان خودکارآمدی این افراد و درنهایت مقایسه تداوم اثرات درمانی این دو روش، به ویژه در ایران، این پژوهش با هدف مقایسه میزان اثربخشی روان‌درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت و درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی، انجام می‌گردد. در نتیجه هدف اصلی این مطالعه بررسی این است که آیا بین میزان اثربخشی روان‌درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت با درمان شناختی رفتاری بر خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی، تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش اجرای پژوهش

این مطالعه به لحاظ هدف، کاربرد و روش اندازه‌گیری متغیرها، در دسته پژوهش‌های کمی قرار دارد. روش پژوهش در مطالعه فعلی، نیمه آزمایشی که شامل طرح‌های پیش آزمون و پس آزمون، همراه با گروه کنترل و پیگیری است. دیاگرام طرح این پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است:

¹ Johansson

جدول ۱. دیاگرام طرح پژوهش

آزمایش ۱	RE1	T ₁	X	T ₂	T ₃
آزمایش ۲	RE2	T ₁	X	T ₂	T ₃
کنترل	Rc	T ₁	-	T ₂	T ₃

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه افراد افسرده که سنی بین ۱۸ تا ۵۰ سال دارند و در بهار و تابستان ۱۴۰۱ به مراکز روان پزشکی و خدمات روان شناسی و مشاوره شهر مراجعه کردند. محیط این پژوهش، موسسه روانشناسی وفور می باشد. روش نمونه گیری هدفمند است. به طوری که پژوهشگر نمونه های مورد تحقیق خود را، به طور هدفمند از بین مراجعان کلینیک وفور انتخاب نموده است. در این مطالعه، براساس دستیابی به نمره ۱۴ به بالا در پرسشنامه افسردگی بک و تشخیص درمانگر ارزیابی شد. تعداد نمونه ۴۵ نفر است که از مراجعان کلینیک وفور واقع در شهر تهران انتخاب شدند و بعد از تشخیص نهایی، به صورت تصادفی در ۳ گروه ۱۵ نفره گمارده شدند. از گروه کنترل خواسته شد تا پایان این پژوهش در لیست انتظار بمانند. به منظور رعایت اصول اخلاق در پژوهش، به آنها یک دوره درمانی با تخفیف برای بعد از اتمام تحقیق، پیشنهاد شد؛ یعنی این افراد در طول پژوهش هیچ درمانی دریافت نکردند. گروه آزمایشی یک، روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت و گروه آزمایشی دو، درمان شناختی رفتاری را بر اساس پروتکل های درمانی، طی ۱۲ جلسه دریافت کردند. هر سه گروه در زمان یکسان، یعنی در آغاز و پایان دوره درمانی به پیش آزمون و پس آزمون پاسخ دادند. بعد از دو ماه از آخرین جلسه درمانی، جهت انجام آزمون پیگیری، همه افراد به پرسشنامه های پژوهش پاسخ دادند. ملاک های ورود به پژوهش، شامل؛ دارا بودن سن حداقلی ۱۸ و حداکثری ۵۰ سال، داشتن مهارت خواندن و نوشتن تا توانایی پاسخ دادن به پرسشنامه ها داشته باشند، همچنین ابتلا به افسردگی براساس تشخیص متخصص مربوطه و تست افسردگی بک، عدم ابتلا به بیماری های جسمانی یا روانشناختی اثرگذار دیگر، عدم دریافت درمان دارویی و درمان دیگر، به صورت همزمان، عدم اعتیاد به الکل، روانگردان و مواد مخدر، عدم ابتلا به بیماری های قلبی و عروقی حاد، امکان شرکت در جلسات درمانی مشخص شده بودند و ملاک های خروج شامل؛ شرکت در دوره درمانی دیگر یا دریافت دارو، در طول زمان اجرای پژوهش، غیبت بیشتر از یک جلسه، تشدید علائم افسردگی و عدم تمایل بیمار به ادامه همکاری، به هر علتی بودند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه افسردگی بک^۱

پرسشنامه افسردگی بک ۲۱ که توسط آرون بک در سال ۱۹۹۶ ابداع شد، یک مقیاس خودگزارشی است که شامل سوالات چندگانه انتخابی است. این پرسشنامه خاص به طور گسترده ای به عنوان یک ابزار روانسنجی برجسته مورد استفاده برای اندازه گیری شدت افسردگی شناخته شده است. در این پرسشنامه، هر علامت بر اساس شدت آن به چهار درجه که از صفر تا سه نمره متغیر است، طبقه بندی می شود که صفر نشان دهنده خفیف ترین و سه شدیدترین تظاهرات یک علامت افسردگی است. بیماران ملزم به گزارش تجربیات خود از علائم ذکر شده در دو هفته قبل هستند. کاربرد اصلی آن در ارزیابی شدت افسردگی در افراد ۱۳ ساله و بالاتر است. پرسشنامه افسردگی بک-۲، نسخه اصلاح شده از نسخه اصلی، ۲۱ مورد شبیه به نسخه قبلی خود را شامل می شود؛ با این حال، آستانه های قطع در نسخه بک-۲ متفاوت است. به طور خاص، نمرات ۰ تا ۱۳ نشان دهنده افسردگی پایین، ۱۴ تا ۱۹ نشان دهنده وضعیت سطح خفیفی از افسردگی، ۲۰ تا ۲۸ نشان دهنده محدوده افسردگی متوسط و ۲۹ تا ۶۳ به مبارزه عمیق با افسردگی شدید اشاره دارد.

یافته بدست آمده از تحلیل عاملی سنجش اعتبار و روایی کارایی پرسشنامه افسردگی بک-۲ کارایی متذکر می کند. همچنین این نتایج به دست آمده از ارزیابی روانسنجی پرسشنامه افسردگی بک-۲، نشاندهنده قابل اعتماد بودن این پرسشنامه در تشخیص و اندازه گیری شدت افسردگی قبل و بعد از مداخله درمانی، در فواصل زمانی مختلف است. (دابسون^۲ و دکتر محمدخانی، ۲۰۰۷).

پرسشنامه خودکارآمدی عمومی^۳ شرر GSE-17

پرسشنامه عمومی خودکارآمدی عمومی توسط شرر^۴ و همکاران (۱۹۸۲) طراحی شده است. این مقیاس دارای ۱۷ ماده است که میزان خودکارآمدی عمومی را مورد سنجش قرار می دهد. ارزیابی پاسخ پرسشنامه با استفاده از مقیاس ۵ درجه ای لیکرت که از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق است و به هر ماده ۱ تا ۵ امتیاز تعلق می گیرد. نمرات بالاتر نشان دهنده خودکارآمدی بیشتر و نمرات پایین تر نشان دهنده خودکارآمدی کمتری است. این پرسشنامه توسط براتی (۱۳۷۵)، ترجمه و اعتباریابی شده است. ضریب پایایی این پرسشنامه با کمک آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و از راه دو نیمه کردن گاتمن ۰/۷۶، گزارش شده است.

^۱ Beck Depression Inventory

^۲ Dobson

^۳ General Self-Efficacy Questionnaire

^۴ Scherer

آنچه به روان درمانی پویای فشرده کوتاه مدت ماهیت فنی و مشخص می بخشد، فرمول بندی و داشتن دستورنامه (Protocol) برای فرآیند درمانگری، به ویژه در مصاحبه اول با بیمار است. این فرآیند به مراحل معینی قابل تقسیم است و هر مرحله با مداخله ای خاص از سمت درمانگر و پاسخی خاص از سمت بیمار مشخص می گردد. این فرآیند را دوانلو توالی پویای (Dynamic sequence) نامید. درمانگر به وسیله فرایند توالی پویای، امکان بازگشایی ناهشیار را در بیمار ارزیابی می کند. درواقع این رویه و پاسخ های مراجع، حرکت درمانگر را هدایت می کند. مراحل توالی پویای شامل پرسش در خصوص مشکلات درونی (هیجانی)، فشار، چالش، مقاومت بیمار در برابر طرح موضوعات ناهوشیارانه، دستیابی مستقیم به ذهن ناهوشیار، تحلیل انتقال و کاوش ذهنی در زمینه ناهشیار است. لازم به ذکر است که درمان یک فرآیند پیوسته و دینامیک است و فقط به این ۷ مرحله تقسیم نمی شود. درمان روند خطی ندارد و دورانی است (دوانلو، ۱۹۹۰).

محتوای درمان در جلسه اول: ارزیابی اولیه و درمان آزمایشی. در ابتدا درمانگر با طرح پرسش در خصوص مشکلات بیمار، باب رابطه درمانی را با مراجع می گشاید. سپس برای دستیابی به یک ارزیابی دقیق از مشکلات مراجع، پرسش های دقیق و مشخصی مطرح می کند. سازماندهی موانع مشارکت در درمان، از جمله فقدان مشکل درونی، شرکت در درمان به خاطر فشار بیرونی و غیره. روانسنجش بیمار، ارزیابی آستانه ها، شناسایی مسیرهای تخلیه اضطراب و تعیین سرعت درمان.

محتوای درمان در جلسات دوم تا یازدهم: در صورت پاسخ مناسب دادن به درمان آزمایشی، روند درمان براساس ارزیابی بدست آمده از مراجع ادامه می یابد. از جلسه دوم به بعد، با توجه به پاسخ های بیمار به هر مداخله و سنجش درمانگر که پاسخ او، دفاع، اضطراب یا احساس بود، بین مثلث تعارض و شخص حرکت می کند و مداخله های مناسب را انجام می دهد. این فرایند در طی تمام جلسات ادامه می یابد.

درواقع هر جلسه براساس این رویکرد ماکتی از کل درمان است که از شروع جلسه تا پایانش، شامل مراحل غیرخطی است. در طول هر جلسه درمانی، با تدوین سوالات هدفمند، ارزیابی ظرفیت مراجع، عمق و دقت فرآیند دریافت اطلاعات افزایش می دهد. به دنبال درخواست توضیح بیشتر از طرف بیمار، تاکید درمانگر برای عینی بودن و وضوح پاسخ های بیمار، به تدریج موجب شروع مرحله دوم توالی پویا می شود. هنگامی که پرسش در مورد مسئله بیمار و درخواست پاسخ های صریح همراه با تجربیات عاطفی صورت گرفت، موجب فعال شدن مکانیسم های دفاعی در بیمار می شود. و هنگامی که درمانگر با سازوکارهای دفاعی بیمار روبه رو می گردد

به فرایند واریسی و تحلیل این دفاعیات می پردازد. در مرحله سوم، درمانگر به دنبال شناسایی، تجزیه و تحلیل کردن دفاعها، برانگیختن بیمار برای مقابله با دفاعهای خود و به چالش کشیدن آنها می باشد. استفاده از تکنیکهای فشار به احساسات در جریان جنبش مقاومت و انتقال به عنوان فرایندهای که همواره همزمان فعال می شوند، به نتیجه می رسد. فشار و چالش، هر دو، به افزایش مقاومت منجر می شود و مقاومت نیز موجب انتقال برانگیختگی احساسات از بیمار به درمانگر و در نتیجه تمرکز بیشتر مقاومت بیمار بر روی انتقال می شود. از طریق مقاومت و انتقال، فرصت برقراری ارتباط مستقیم به احساسات واقعی بیمار برای هم درمانگر و هم بیمار ایجاد می شود. پنج مرحله اولیه توالی پویایی به صورت پیش تحلیلی است؛ اما پس از وقوع اولین رخنه در ناخودآگاه، استفاده از تکنیکهای تحلیل قابل اجرا می گردد. پس از تجزیه و تحلیل جامع انتقال و دو مثلث تعارض و شخص به صورت سیستماتیک، درمانگر به صورت پویا به جستجو در روابط فعلی و گذشته بیمار بررسی می کند. بدین صورت بینشهای کسب شده در درمان از سوی مراجع تعمیق و تحکیم می شوند (دوانلو، ۲۰۰۱).

محتوای درمان در جلسه آخر: در عین جمع بندی و تحکیم دستاوردهای فرایند درمان، برنامه پیگیری و به ویژه زمان اجرای پس آزمون به مراجعین گفته شد. سپس از آنها برای همکاری که داشته اند، تشکر و قدردانی شد و پایان جلسه ها اعلام گردید.

جدول ۲. محتوای جلسات براساس پروتکل درمان شناختی رفتاری

جلسه اول	آشنایی و ایجاد ارتباط، تهیه لیستی از مشکلات بیمار، ارزیابی
جلسه دوم	تعیین عوامل پیشاینده و پساینده، آشنایی با افسردگی، معرفی روش درمانی، طرح ریزی درمان
جلسه سوم	شناسایی افکار منفی، مخرب، انعطاف ناپذیر و غیرضروری و ارتباط آنها با خلق
جلسه چهارم	آشنایی با روش های افزایش افکار مثبت و کاهش افکار منفی و افسرده کننده
جلسه پنجم	آموزش مواجهه با فکرهای منفی به روش ABCD و ارائه تکلیف
جلسه ششم	آموزش فرایند تعامل فکر، احساس و رفتار، آموزش و اجرای تکنیک های شناختی
جلسه هفتم	شناسایی فعالیتهای لذت بخش و مورد علاقه
جلسه هشتم	آموزش و اجرای تکنیک های رفتاری
جلسه نهم	شناسایی اهداف و راه های رسیدن به آنها و فراگیری فرایند خودپاداش دهی
جلسه دهم	آشنایی با دنیای درون ذهنی و دنیای بیرون از ذهن
جلسه یازدهم	بررسی روابط و تأثیر آن بر خلق
جلسه دوازدهم	مرور و ارائه روش ها و تمرین هایی برای ادامه و حفظ روند. همچنین زمان اجرای پس آزمون به مراجعین گفته شد و از آنها برای همکاری که داشته اند، تشکر و قدردانی شد و پایان جلسه ها اعلام گردید

قبل از شروع پژوهش، آزمودنی ملزم به ارائه رضایت کتبی برای حضور در مطالعه بودند و از عدم وجود هرگونه اجبار بیرونی یا فشار بیش از حد برای شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها اطمینان حاصل گردید. علاوه بر این، صراحتاً به شرکت کنندگان اطلاع داده شد که داده‌های آنها جهت اهداف تحقیقاتی استفاده می‌شود و کاملاً محرمانه نگه داشته می‌شود.

یافته‌ها

جدول ۳. داده‌های جمعیت شناختی مربوط به جنس، سن، وضعیت تاهل و سطح تحصیلات به تفکیک گروه‌ها

گروه‌ها		آزمایش ۱	آزمایش ۲	کنترل	کل
		(ISTDP)	(CBT)		
متغیر		فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)
جنس	زن	۹ (۶۰٪)	۱۰ (۶۶٪)	۹ (۶۰٪)	۲۸ (۶۲٪)
	مرد	۶ (۴۰٪)	۵ (۳۳٪)	۶ (۴۰٪)	۱۷ (۳۷٪)
سن	۱۸-۲۸	۵ (۳۳٪)	۶ (۴۰٪)	۵ (۳۳٪)	۲۰ (۴۴٪)
	۲۹-۳۹	۸ (۵۳٪)	۷ (۴۶٪)	۷ (۴۶٪)	۲۲ (۴۸٪)
	۴۰-۵۰	۲ (۲۰٪)	۲ (۲۰٪)	۳ (۲۰٪)	۵ (۱۶٪)
وضعیت تاهل	مجرد	۸ (۵۳٪)	۹ (۶۰٪)	۱۰ (۶۶٪)	۲۷ (۶۰٪)
	متاهل	۷ (۴۶٪)	۶ (۴۰٪)	۵ (۳۳٪)	۱۸ (۴۰٪)
سطح تحصیلات	دیپلم	۴ (۲۶٪)	۲ (۱۳٪)	۳ (۲۰٪)	۷ (۲۳٪)
	لیسانس	۸ (۵۳٪)	۱۰ (۶۶٪)	۶ (۴۰٪)	۲۴ (۵۳٪)
	فوق لیسانس	۳ (۲۰٪)	۳ (۲۰٪)	۶ (۴۰٪)	۱۲ (۲۶٪)

آمار

موجود در جدول ۳ حاکی از این است که اکثر بیماران به لحاظ جنسیت زن، و در سطح سنی ۲۹-۳۹، مجرد و از نظر سطح

تحصیلات لیسانس هستند.

جدول ۴. شاخص‌های آماری مرتبط با نمرات خودکارآمدی

گروه	مرحله	شاخص‌های گرایش مرکزی		شاخص‌های پراکندگی		شاخص‌های توزیع	
		نما	میانه	میانگین	دامنه	واریانس	انحراف
						خطای	ضریب
						معیار	کجی
						معیار	کشیدگی
آزمایش	پیش‌آزمون	۱۸	۳۵	۳۶,۲۰	۳۷	۱۴۶,۸۸	۱۲,۱۱
ISTDP	پس‌آزمون	۳۹	۴۶	۴۷,۴۶	۴۱	۱۷۸,۴۱	۱۳,۳۵
	پیش‌آزمون	۳۹	۳۹	۳۸,۳۳	۳۹	۱۲۲,۵۲	۱۱,۰۶
CBT	پس‌آزمون	۳۵	۴۴	۴۲,۶۶	۳۶	۱۱۹,۲۳	۱۰,۹۱
	پیش‌آزمون	۱۸	۳۸	۳۸,۳۳	۵۱	۲۱۱,۸۱	۱۴,۵۵
کنترل	پس‌آزمون	۲۵	۳۴	۳۸,۱۳	۵۱	۲۱۰,۴۱	۱۴,۵۰
	پیش‌آزمون	۱۸	۳۸	۳۸,۳۳	۵۱	۲۱۱,۸۱	۱۴,۵۵

با توجه به جدول بالا، استفاده از میانگین به عنوان معرف شاخص گرایش در توزیع فوق فرض نرمال را ممکن کرده است، زیرا تفاوت اندکی بین نما، میانه و میانگین وجود دارد ضریب کجی و ضریب کشیدگی از ۱ کمتر است، که نشان دهنده تقریب آماری با روش‌های پارامتریک است.

جدول ۵. نتایج آزمون لون جهت بررسی فرض برابری واریانس‌های مولفه خودکارآمدی

متغیرها	F	df ₁	df ₂	سطح معنی داری
خودکارآمدی	۸,۶۹	۲	۴۲	۰,۰۰۱

با تاکید بر میزان F بدست آمده، مطرح می‌شود آزمون لون معنادار نیست، زیرا سطح معنی داری در خودکارآمدی ۰,۰۰۱ می‌باشد که بیشتر از معنی داری آزمون در سطح ۰,۰۵ است. بنابراین فرض برابری واریانس‌ها برقرار است.

جدول ۶. تحلیل کواریانس مرتبط با اثرات «روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت» بر «خودکارآمدی»

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری	شدت اثر
پیش آزمون	۵۷۴۵,۰۹	۳	۱۹۱۵,۰۳	۱۴۱,۵۷	۰,۰۰۰	۰,۷۳
گروه	۸۲,۵۵	۱	۸۲,۵۵	۶,۱۰	۰,۰۲۰	
خطا	۳۵۱,۷۰	۲۶	۱۳,۵۲			
کل	۶۱۰۵۲,۰۰	۳۰				

با تأکید بر ارزیابی F ، می‌توان بیان کرد که هیچ ارتباط معنی داری در سطح $\alpha=0/05$ بین متغیر وابسته (خودکارآمدی) و متغیر همپراش (پیش آزمون)، وجود ندارد. با این حال، با توجه به اینکه اثر معنی دار متغیر پیش آزمون، مورد همپراش قرار دارد و به عنوان متغیر کنترل معرفی شده است، می‌توان تأکید کرد که تأثیرات متغیر آزمایشی روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت به عنوان منبع تغییرات واقعی است.

در نهایت با توجه به میزان $F=141.57$ به دست آمده در منبع تغییرات که به شناسایی اثرات «روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت» بر «خودکارآمدی» در بیماران افسرده و در سطح $\delta=0/05$ معنی دار پرداخته می‌شود، می‌توان بیان کرد که «روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت» بر «خودکارآمدی» بیماران افسرده تأثیرگذار بوده است. این مطلب بیانگر این است که، میزان شدت اثر ۰,۷۳ می‌باشد، مطرح می‌شود که میزان اثربخشی «روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت» بر «خودکارآمدی» بیماران مبتلا به افسردگی مطلوب است.

جدول ۷. تحلیل کواریانس مرتبط با اثرات «درمان شناختی رفتاری» بر «خودکارآمدی»

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری	شدت اثر
پیش آزمون	۴۷۰۲,۸۳	۳	۱۵۶۷,۶۱	۶۱۴,۱۱	۰,۰۰۰	۰,۶۹
گروه	۱۸,۷۸	۱	۱۸,۷۸	۷,۳۵	۰,۰۱۲	
خطا	۶۶,۳۶	۲۶	۲,۵۵			
کل	۵۳۷۳۴,۰۰	۳۰				

با تأکید بر ارزیابی مقادیر F ، می‌توان بیان کرد که هیچ ارتباط معنی داری در سطح $\alpha=0/05$ بین متغیر وابسته، (خودکارآمدی) و متغیر همپراش (پیش آزمون)، وجود ندارد. با این حال، با توجه به این موضوع که اثر معنی دار متغیر پیش آزمون، مورد همپراش قرار دارد و به عنوان متغیر کنترل معرفی شده است، می‌توان تأکید کرد که تأثیرات متغیر آزمایشی به عنوان منبع تغییرات، درمان شناختی رفتاری است.

در نتیجه با توجه به $F=614.11$ که از تغییرات مشاهده شده بر روی تاثیرات «درمان شناختی رفتاری» بر «خودکارآمدی» به عنوان منبع تغییرات در شناسایی بیماران افسرده به دست آمده و در سطح $\delta=0.05$ معنی دار است، می توان بیان کرد که «درمان شناختی رفتاری» بر «خودکارآمدی» بیماران افسرده تاثیرگذار بوده است. این مطلب نشان دهنده این است که، میزان شدت اثر ۰,۶۹ می باشد، در نهایت میزان تأثیر «درمان شناختی رفتاری» بر «خودکارآمدی» بیماران مبتلا به افسردگی مطلوب می باشد.

جدول ۸. نتایج آزمون تعقیبی بن فرونی برای مقایسه گروه ها بر نمرات پس آزمون خودکارآمدی

گروه	گروه	پژوهش (I)	پژوهش (J)	تفاوت	انحراف معیار	معنی داری	کران پایین	کران بالا
گروه	گروه	پژوهش (I)	پژوهش (J)	تفاوت	انحراف معیار	معنی داری	کران پایین	کران بالا
درمان	درمان	ISTDP	CBT	۶.۹۳۰	۱.۱۴۱	۰.۰۰۰	۴.۰۸۰	۹.۷۷۹
گروه کنترل	گروه کنترل	ISTDP	CBT	۱۱.۴۶۳	۱.۱۴۱	۰.۰۰۰	۸.۶۱۴	۱۴.۳۱۲
درمان	درمان	ISTDP	CBT	-۶.۹۳۰	۱.۱۴۱	۰.۰۰۰	-۹.۷۷۹	-۴.۰۸۰
گروه کنترل	گروه کنترل	ISTDP	CBT	۴.۹۳۳	۱.۱۴۱	۰.۰۰۱	۱.۶۹۱	۷.۳۷۶
گروه کنترل	گروه کنترل	ISTDP	CBT	-۱۱.۴۶۳	۱.۱۴۱	۰.۰۰۰	-۱۴.۳۱۲	-۸.۶۱۴
درمان	درمان	ISTDP	CBT	-۴.۵۳۳	۱.۱۴۱	۰.۰۰۱	-۷.۳۷۶	-۱.۶۹۱

نتایج آزمون بن فرونی مربوط به مقایسه های گروه ها در جدول ۸ نشان می دهد که میانگین نمرات خودکارآمدی به دنبال اجرای درمان روانپویشی فشرده کوتاه مدت در مراحل پیش آزمون و پس آزمون افزایش یافته است. طبق جدول ۸ نشان می دهد که تفاوت نمرات خودکارآمدی در پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل معنادار است و نشان می دهد که درمان شناختی رفتاری بر نمرات خودکارآمدی در پس آزمون افزایش داشته است. بر این اساس در آزمون فرضیه اصلی از مقایسه میزان تفاوت میانگین و انحراف معیار در دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل پژوهش چنین نتیجه گیری شد که رویکرد درمانی روانپویشی فشرده کوتاه مدت بر خودکارآمدی موثرتر از درمان شناختی رفتاری است.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج جدول ۶. تفاوت مشاهده شده در ارتباط با موثر بودن "روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت" بر "خودکارآمدی" به عنوان منبع تغییرات در بیماران افسرده معنادار بوده است؛ در نهایت می توان مطرح نمود که روان درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت بر میزان خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی مؤثر است.

براساس تحلیل‌های انجام شده درخصوص فرضیه دوم، این پژوهش، با پژوهش‌های فولادی و همکاران (۱۳۹۷) پیرامون اثربخشی روانپویشی فشرده کوتاه مدت بر اضطراب اجتماعی کودکان، اثربخشی درمان روان پویشی کوتاه مدت بر راهبردهای مقابله با استرس شغلی، کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و خودکارآمدی کارکنان کنترل ترافیک هوایی دچار فرسودگی شغلی که توسط پاکدل و همکاران در سال ۱۴۰۱ انجام شده است، با مطالعه زنگی آبادی و همکاران (۱۳۹۷) که به بررسی تأثیر آموزش راهبردهای پردازش هیجانی بر هیجان تحصیلی و خودکارآمدی دانش‌آموزان، همسو است.

در جهت تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان کرد، با توجه به اینکه در روان‌درمانی پویشی فشرده کوتاه مدت ریشه اختلالات روانی، تعارضات و احساسات متعارض سرکوب شده در نظر گرفته می‌شود؛ این روش درمانی با کمک تکنیک‌هایی نظیر تصویرسازی و ظرفیت‌سازی تدریجی، به صورت همدلانه باعث شد که بیمار بتواند با تعارض‌هایی که نشأت گرفته از ارتباطات گذشته و حال است در رابطه با درمانگر مواجه شود و بدین ترتیب به کمک بازشناسی و تجربه عواطف فعال‌ساز و بازدارنده، تعارض‌های هیجانی خود که مانع خود باوری واقع بینانه و عملکرد بهینه است را حل و فصل نمایند. از طرفی بیمار در فرایند درمان، نسبت به هیجانات و علل و ریشه مسائل خود، آگاهی و بینش به دست می‌آورد. بدین ترتیب افراد مبتلا به افسردگی که با این رویکرد درمانی، تحت درمان قرار می‌گیرند، در مواجهه با هیجانات مختلف خود در زندگی، می‌توانند بیشتر راهبردهای تنظیم هیجان سازش‌یافته را در برابر مسائل و چالش‌های پیش‌آمده، مورد استفاده قرار دهند. در نتیجه میزان باورشان نسبت به توانایی‌های خود برای مواجهه با مسائل و حل مشکلات افزایش می‌یابد.

با توجه به نتیجه جدول ۷. تفاوت بدست آمده در منبع تغییرات مرتبط با اثرگذاری "درمان شناختی رفتاری" بر "خودکارآمدی" در بیماران مبتلا به افسردگی، معنادار است؛ در نتیجه می‌توان بیان کرد که درمان شناختی رفتاری بر میزان خودکارآمدی در افراد مبتلا به افسردگی مؤثر است.

یافته‌های این پژوهش همسو است با پژوهش‌های حیدریان و همکاران (۱۳۹۵)، با هدف اثر اثربخشی درمان گروهی شناختی رفتاری بر اضطراب اجتماعی، خودکارآمدی اجتماعی و نشخوار فکری و با تحقیق عیسی زاده و همکاران (۱۳۹۴) با این هدف که درمان شناختی رفتاری موجب افزایش خودکارآمدی مردان با سوء مصرف مواد، می‌شود یا خیر کهنسال و همکاران (۱۳۹۹)، پیرامون اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر افزایش خودکارآمدی و بهبود علائم اعتیاد در افراد وابسته به مواد شهرستان فیروزآباد.

در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که عامل شناختی این روش درمانی سبب شناخت بهتر و ایجاد تغییرهای شناختی در فرد می‌شود؛ لذا عامل مهم تأثیرگذار در درمان شناختی رفتاری بر بهبود سیستم خودکارآمدی است. در جلسات درمانی بر اساس این روش، مداخله‌های صورت گرفته و فنون آن به وسیله اصلاح و تغییر عوامل شناختی ناکارآمد، مثل افکار خودآیند، باورهای واسطه‌ای و باورهای بنیادین و با بازسازی شناختی افکار ناکارآمد، حذف آنها و جایگزین کردن این افکار با افکار مثبت و کارآمد، موجب بهبود خودکارآمدی در افراد با خلق افسرده و دارای افکار پریشان و ناکارآمد شود. درواقع با توجه به این امر که در درمان شناختی-رفتاری مسیر درمان متمرکز بر آموزش و اصلاح خطاهای ادراکی و غیرمنطقی گذشته، اصلاح، تغییر و جایگزینی شناخت‌ها و رفتارهای فرد است، این روش با بهبود مسائل شناختی در فرد بیمار، توجیه روابط گذشته در زندگی، آموزش تن آرامی و برخورد با واقعیت، افزایش سازگاری با محیط، احساس رضایت از زندگی خود و امید به آینده و روابط پیشرو، منجر به کاهش علائم افسردگی در فرد می‌شود و با افزایش سطح سلامت روانی می‌تواند موجبات بهبود کارآمدی را در این افراد فراهم سازد. همچنین برای تبیین یافته‌های به دست آمده می‌توان به نظریه بندورا رجوع نمود. او بیان کرد افراد با اضطراب اجتماعی شدید، فکر می‌کنند توانایی لازم را برای ارتباطات بین فردی در جامعه ندارند.

این رفتار باعث بروز اضطراب بیشتر و تداوم اضطراب در آنها می‌شود و متعاقب آن خودکارآمدی در فرد ضعیف می‌گردد. بندورا برای افزایش خودکارآمدی این افراد، فراهم آوردن موقعیت‌هایی در جهت افزایش اعتماد به نفس و به خصوص روش‌های مبتنی بر ایفای نقش در موقعیت‌های اجتماعی اضطراب‌آور و آموزش مقابله با این موقعیت‌ها را توصیه کرده است. باتوجه به اینکه درمان شناختی رفتاری در پژوهش حاضر، فنون آرام‌سازی و روش‌های مقابله فرد با موقعیت‌های اضطراب‌زا را به او آموزش داده است، لذا توانسته در زمینه بهبود خودکارآمدی مفید واقع شود. در نتیجه می‌توان گفت که درمان شناختی رفتاری، به وسیله ایجاد تغییرات شناختی و رفتاری در افراد، موجب بهبود خودکارآمدی در آنها می‌گردد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم امکان بررسی و کنترل تاثیرات اتفاقات پیرامونی زندگی شرکت کنندگان، مانند حوادث مثبت و منفی که افسردگی موثر بوده است و امکان اینکه در طول مدت مطالعه برای افراد مختلف رخ دهد، و همچنین به نداشتن شرایط بررسی تاثیرات متغیرهای مداخله‌گری نظیر حمایت خانوادگی، سطح مالی افراد، تاثیرات گسترده فضای مجازی بر میزان افسردگی و شرایط شغلی بین گروه‌های نمونه، اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود که در مطالعات آینده متغیرهایی می‌توان از میزان حمایت خانوادگی، سطح مالی افراد، شرایط شغلی و میزان استفاده از فضای مجازی و اثرات آنها به عنوان متغیرهای تعدیل کننده یا کنترل، مورد توجه قرار گیرد و با یافته‌های این مطالعه مقایسه شوند. به علاوه، به دلیل ابتلا بالای افسردگی و علائم همراه آن در جامعه و افزایش روزانه تعداد افرادی که به مراکز درمانی مراجعه می‌کنند و به دنبال درمان اختلال افسردگی یا علائم همراه آن هستند؛ انجام مطالعات روانشناختی در ارتباط با این بیماری و آگاه سازی جامعه روانشناسی و روانپزشکی از نتایج این پژوهش ها نقش مهمی در تشخیص، بهبود علائم، کاهش مشکلات آزاردهنده ناشی از افسردگی، ارائه درمان و جلوگیری از عود آن دارد. بدین ترتیب می‌توان بیشترین میزان تاثیرگذاری را در جهت درمان افسردگی ایجاد کرد.

سپاسگزاری

از تمامی افراد شرکت کننده در این پژوهش، سپاسگزاریم و از مدیریت مؤسسه وفور به‌خاطر همکاری و حمایت‌هایشان، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نماییم.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

Abbass, A. A., Rabung, S., Leichsenring, F., Refseth, J. S., & Midgley, N. (2013). Psychodynamic psychotherapy for children and adolescents: A meta-analysis of short-term psychodynamic models. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 52(8), 863-875. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2013.05.014>

- Abbass, A., Town, J., & Driessen, E. (2012). Intensive short-term dynamic psychotherapy: a systematic review and meta-analysis of outcome research. *Harvard review of psychiatry*, 20(2), 97-108 . <https://doi.org/10.1097/HRP.0b013e31824f1c7f>
- Australian Psychological Society. (2010). Evidence-based psychological interventions in the treatment of mental disorders: a literature review. *Australian Psychological Association, Victoria*. <https://psychology.org.au/psychology/advocacy/position-papers-discussion-papers-and-reviews/psychological-interventions-mental-disorders>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of management*, 38(1), 9-44. <https://doi.org/10.1177/0149206311410606>
- Bianchi, R., Schonfeld, I. S., & Laurent, E. (2015). Burnout–depression overlap: A review. *Clinical psychology review*, 36, 28-41. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2015.01.004>.
- Davanloo, F., Juengerman, E. M., Jander, D. R., Lee, T. J., & Collins, C. B. (1990). Amorphous diamond films produced by a laser plasma source. *Journal of applied physics*, 67(4), 2081-2087. <https://doi.org/10.1063/1.345687>.
- Davanloo, H. (2001). Intensive short-term dynamic psychotherapy: extended major direct access to the unconscious. *European Psychotherapy*, 2(2), 25-70.
- Huang, X., Lee, J. C. K., & Yang, X. (2019). What really counts? Investigating the effects of creative role identity and self-efficacy on teachers' attitudes towards the implementation of teaching for creativity. *Teaching and Teacher Education*, 84, 57-65. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.04.017>
- Johansson, R., wown, J. M., & Abbass, A. 000... Davanloo's Intensive vhort-Term Dynamic Psychotherapy in a tertiary psychotherapy service: overall effectiveness and association between unlocking the unconscious and outcome. *PeerJ*, 2014. 2, e548. <https://doi.org/10.7717/peerj.548>.
- Li, J., Jin, J., Xi, S., Zhu, Q., Chen, Y., Huang, M., He, C. (2019). Clinical efficacy of cognitive behavioral therapy for chronic subjective tinnitus. *American Journal of Otolaryngology*, 40(2): 253-256. <https://doi.org/10.1016/j.amjoto.2018.10.017>
- Martin, L. A., Neighbors, H. W., & Griffith, D. M. (2013). The experience of symptoms of depression in men vs women: analysis of the National Comorbidity Survey Replication *JAMA Psychiatry*, 70(10), 1100-1106. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2013.1985>
- Mehboodi, K., Mohammadi, N., Rahimi, C., & Sarafraz, M. R. (2022). The efficacy of intensive short-term dynamic psychotherapy (ISTDP) on self-esteem, emotion regulation, and defense mechanisms in men with social anxiety disorder. *Journal of psychological science*, 21(111), 461-474. [Persian]. doi:[10.52547/JPS.21.111.461](https://doi.org/10.52547/JPS.21.111.461)
- Mohajerin, B., Bakhtiyar, M., Olesnycky, O. S., Dolatshahi, B., & Motabi, F. (2019). Application of a transdiagnostic treatment for emotional disorders to body dysmorphic disorder: A randomized controlled trial. *Journal of affective disorders*, 245, 637-644. [Persian]. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.11.058> [Get rights and content](#)

Oar, E.L., Johnco, C., Ollendick, T.H. (2017). Cognitive Behavioral Therapy for Anxiety and Depression in Children and Adolescents. *Psychiatric Clinics of North America*, 40(4): 661-674. [10.1016/j.psc.2017.08.002](https://doi.org/10.1016/j.psc.2017.08.002)

Pakdel, H., Shorabi, F., & Haji Alizade, K. (2022). The efficacy of intensive short-term dynamic psychotherapy on job stress coping strategies, health-related quality of life, and self-efficacy of iran air traffic controller staff. *Journal of psychologicalscience*, 21(111), 543-558. [Persian]. [10.52547/JPS.21.111.543](https://doi.org/10.52547/JPS.21.111.543)

Robati, Z. (2021). Effect of Cognitive-Behavioral Group Therapy on Pain Self-efficacy, Fatigue, Life Expectancy and Depression in Patients With Multiple Sclerosis: A Randomized Controlled Clinical Trial. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 26. https://doi.org/10.61838/kman.hn.2.1.5https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=+Effect+of+Cognitive-Behavioral+Group+Therapy+on+Pain+Self-

Tak, Y. R., Brunwasser, S. M., Lichtwarck-Aschoff, A., & Engels, R. C. (2017). The prospective associations between self-efficacy and depressive symptoms from early to middle adolescence: A cross-lagged model. *Journal of youth and adolescence*, 46, 744-756. Doi: 10.1007/s10964-016-0606-1.

Wilson, S., Hicks, B. M., Foster, K. T., McGue, M., & Iacono, W. G. (2015). Age of onset and course of major depressive disorder: associations with psychosocial functioning outcomes in adulthood. *Psychological medicine*, 45(3), 505-514. doi:10.1017/S0033291714001640

